

**DOLNY
ŚLĄSK**

DOLNOŚLĄSKA
SIEĆ PARTNERSTW LGD

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Webinarium pt.:

Prezentacja zastosowanych już praktyk i pomysłów w UE w zakresie nowych kierunków wskazanych przez Unię Europejską jako kluczowe w nowym okresie programowania dla Programu Leader: klimat, nowe technologie i Smart Village

w ramach realizacji projektu: *"Dobre przykłady realizacji wielofunduszowych RLKS-ów jako źródło wiedzy i doświadczeń w rozwoju międzyterytorialnej współpracy pomiędzy lokalnymi grupami działania"*

03.11.2020 r.

Cele klimatyczne w polityce rolnej na lata 2021-2027. Praktyczne możliwości wdrażania działań w Programie LEADER na podstawie dobrych praktyk gospodarowania wodą

Irena Krukowska-Szopa
Sylvia Horska - Schwarz

Webinar 3.11.2020

**DOLNY
ŚLĄSK**

DOLNOŚLĄSKA
SIEĆ PARTNERSTW LGD

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

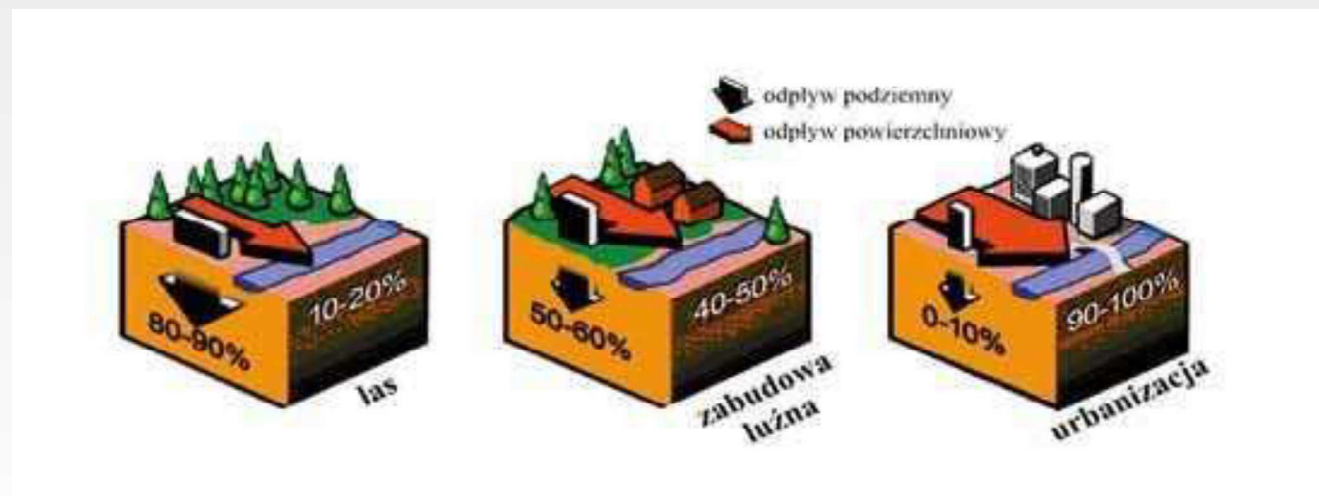
Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Wpływ zmian klimatu na zasoby wód - prognozy

- Wzrost temperatury w Polsce wpłynie na fale upałów w lecie, którym będą towarzyszyć susze
- Zmiany rozkładu czasowego opadów – wzrost w półroczu zimnym, zmniejszenie w półroczu ciepłym
- Zimą mniej śniegu a więcej deszczu; śnieg jest podstawą odnawiania się zasobów wód podziemnych, które zasilają rzeki, zbiorniki, jeziora, obszary podmokłe, bagienne, torfowiska. Brak śniegu będzie prowadzić do pogłębiania deficytu wód
- Deficyt wód w okresie letnim będzie się pogłębiać prowadząc do przesuszenia gleby, z powodu wysokich temperatur więcej wody będzie parować niż spadać kiedy przyroda i rolnictwo potrzebuje jej najwięcej
- Zmaleje liczba dni z opadem, wydłuży się czas pomiędzy opadami. Będą dłuższe okresy bezopadowe, przerywane intensywnymi ulewami. Ulewne opady spadające na przesuszoną glebę będą skutkować gwałtownymi powodziąmi
- Zmiany klimatu wpłyną na pogorszenie jakości wód, zwiększone opady będą zwiększać transport zanieczyszczeń, zwłaszcza na obszarach o zdegradowanej pokrywie roślinnej, nasilając zakwity sinic
- Zmiany klimatu wpłyną na gatunki i siedliska – najbardziej zagrożone ptaki wodno-błotne, siedliska podmokłe

Polska – najniższe zasoby wodne w Europie

- Naszym bogactwem jest nie woda, która odpływa z terenu kraju, lecz woda która jest zretencjonowana w krajobrazie i odtwarza zasób wód powierzchniowych i podziemnych. **Retencja krajobrazowa** powinna stanowić istotny element wliczany do zasobności wodnej POLSKI
- **Zmiana filozofii podejścia** – zatrzymanie i zagospodarowanie wody w miejscu jej powstania lub w najbliższej okolicy i jej stopniowe uwalnianie w okresach suszy, ponieważ na terenach miejskich 70 % wody jest bezpowrotnie tracone, a na terenach wiejskich 90 % wody magazynują rośliny i gleba

Zielona i niebieska infrastruktura

- Sieć wysokiej jakości naturalnych i półnaturalnych obszarów, która jest strategicznie planowana, projektowana i zarządzana w celu dostarczenia szerokiego wachlarza usług ekosystemowych oraz ochrony różnorodności biologicznej
- Zielona i niebieska infrastruktura może występować zarówno w miastach jak i na obszarach wiejskich: zadrzewienia i lasy, otwarte krajobrazy wiejskie, tereny rolnicze, parki wiejskie, cmentarze, drogi polne, miedze, nieużytki, ścieżki piesze, rowerowe, stawy, strumienie, rowy melioracyjne, jeziora, zbiorniki wodne, miejsca podmokłe, torfowiska, parki krajobrazowe, narodowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne
- Korytarze ekologiczne oraz wyspy środowiskowe
- Naturalne rzeki, doliny rzeczne, obszary zalesione, wilgotne łąki i mokradła - istotne narzędzia łagodzenia suszy rolniczej i hydrologicznej oraz zmniejszania ryzyka powodzi

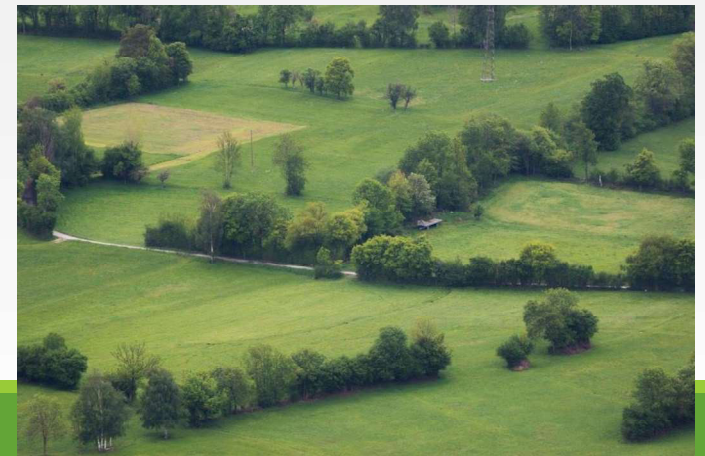
Rolnictwo – główny użytkownik wody

- Rolnictwo jest największym użytkownikiem wody – 60-70%, przemysł 20 %, gospodarstwa domowe 10 %
- W przyszłości woda do nawadniania rolnictwa będzie musiała pochodzić z małej retencji (stawy i oczka wodne położone w gospodarstwie rolnym) oraz z wód podziemnych co będzie stanowiło zagrożenie dla poboru wód przez mieszkańców do celów komunalnych
- Niekontrolowane pobory wód podziemnych będą prowadzić do wysychania małych cieków, zbiorników, zaniku wilgotnych lasów (łęgów i olsów). Konieczny monitoring i ochrona tych zasobów
- Przesuszenie krajobrazu będzie powodowało zmniejszenie produktywności gospodarstw rolnych
- Woda do nawadniania upraw musi być użytkowana oszczędnie np. poprzez mikrodoszczownie, nawadnianie kropelkowe i dokorzeniowe

Znaczenie zadrzewień dla retencji i bioróżnorodności

- **Siedliska** dla wielu cennych gatunków
- **Zadrzewienia łagodzą zmiany klimatu** t.j ograniczają gazy cieplarniane – mogą akumulować w glebie aż 20 ton CO₂/ha/rok
- **Zadrzewienia adaptują do zmian klimatu:** dzięki właściwościom retencyjnym łagodzą ekstremalne zjawiska pogodowe susze, podtopienia, powodzie, zwiększają wilgotność powietrza, zmniejszają parowanie wody o 15-50%, przeciwdziałanie przymrozkom, stabilizują pokrywę śnieżną, zmniejszają siłę wiatru nawet o 70 %,
- **Zadrzewienia chronią zasoby wodne** – spowalniają sploty powierzchniowe, są w stanie przechwycić do 97 % azotanów i 25 % fosforanów splotujących do rowów i cieków

Rowy melioracyjne, cieki, oczka wodne

Pozostawienie roślinności z jednej strony rowu, dbanie o oczka wodne, okresowe zastoiska wody

Wykorzystanie zbiornika retencyjnego do edukacji i integracji mieszkańców - Gogołowice

- Tablice edukacyjne i nasadzenia nad brzegiem zbiornika
- Prowadzenie zajęć edukacji ekologicznej dla szkół
- Wykorzystanie wiaty integracyjnej przez mieszkańców
- Finansowanie projektu WFOŚ i GW we Wrocławiu

Zagospodarowanie oczka wodnego w Nurzynie

- Działania: wykonanie odmulenia oczka, skarpowanie brzegu- łagodne zejście dla płazów, utworzenie strefy nektarodajnej (nasadzenia drzew, krzewów, ziół, roślin wodnych), montaż tablic edukacyjnych oraz budek dla ptaków i nietoperzy
- Organizacja debaty dla mieszkańców, organizacji, samorządów, warsztaty dla nauczycieli, ulotki edukacyjne
- Działania realizowane przez LGD „Razem ku lepszej przyszłości” finansowane w ramach projektu Razem dla Klimatu Fundacji FDPA

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Razem dla klimatu

Fundacja na rzecz Rozwoju
Polskiego Rolnictwa

Fundacja Ekologiczna
ZIELONA AKCJA

Bioróżnorodność w ramach Programu Odnowy Wsi Opolskiej

- Kuniów zagospodarował betonowy zbiornik przeciwpożarowy nadając mu ekologiczny charakter w ramach działań Odnowy sołectwa

Studnia Marzeń w Szczepanowie

Końcowy etap prac montaż
wału przy studni

Działania adaptacyjne na użytku ekologicznym Przemkowskie Bagno – Przemkowski Park Krajobrazowy

- Przemkowskie Bagno – użytkownik położony w Dolinie Szprotawy o pow. 1696 ha, razem cały kompleks użytkownik oraz rezerwat to 3100 ha
- Przed wojną obszar podlegał użytkownikowi łąkowemu jako łąki zmienno – wilgotne /wypas i koszenie/
- Po wojnie ze względu na obniżenie poziomu wód zaniechano użytkownikowi łąkowego, obecnie przeważają trzcinowiska, szuwary, zarośla łożowe, zdziczałe łąki
- Od 2000 roku podejmowane są działania dot. podniesienia poziomu wód na polderach, podpiętrzenie, zastawki, wycinane są zarośla łożowe i czyszczone poldery, pozyskiwana jest trzcina na biomasę
- Finansowanie: Ekofudusz, Program Małych Dotacji GEF, NFOŚ, WFOŚ

Zbiorniki retencyjne na wody deszczowe w Krakowie, Białymstoku

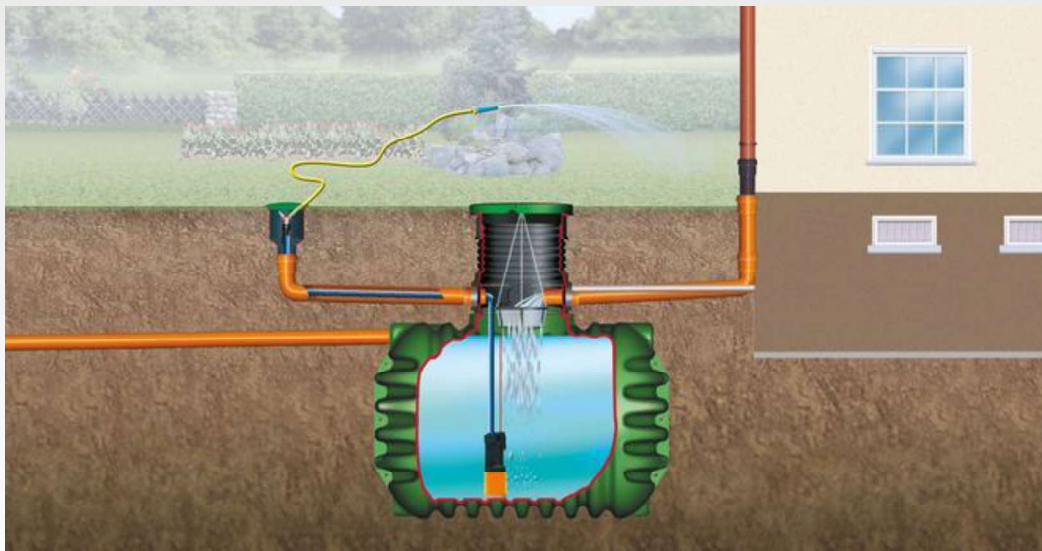
Dobre praktyki zagospodarowania wód opadowych

- Niecki chłonne – porośnięte roślinnością obniżenia terenu o wysokim wskaźniku przenikania wody do gleby i małej prędkości przepływu; studnie chłonne, rowy chłonne
- Pasy roślinności buforowej – nasadzenia zabezpieczające przed spływem zanieczyszczeń
- Suche zbiorniki wypełnianie wodą tylko przy gwałtownych opadach

Dobre praktyki zagospodarowania wód opadowych

- Podziemne zbiorniki na wody opadowe (muratorodom.pl)

Zalecenia dotyczące gospodarowania przestrzenią

- **Tworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni**, która łączy wykorzystanie terenów do rekreacji, edukacji, retencji i powiększania powierzchni zieleni np. parki, zrenaturyzowana dolina rzeczna, która ma większą pojemność retencyjną i staje się miejscem atrakcyjnego spędzania czasu
- **Wyłączenie z zabudowy terenów zielonych** cennych dla retencji i infiltracji wód opadowych
- **Ochrona przed zabudową** ekosystemów wodnych wraz z ich otuliną /cieki, rowy, stawy, oczka, tereny podmokłe/
- **Zapewnienie przestrzennej łączności** zielonej i niebieskiej infrastruktury, dbanie o korytarze ekologiczne
- Wyznaczenie terenów pod zabudowę, określenie zasad tej zabudowy /np. udział terenów biologicznie czynnych, konieczność retencji wody, ograniczenie stosowania powierzchni nieprzepuszczalnych/

Dokumenty strategiczne

- Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy PPSS www.stopsuszy.pl
- Lokalne Partnerstwa do spraw wody LPW – pilotaż w 16 powiatach – koordynacja Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

<https://wody.gov.pl/mala-retencja/program-retencji-dla-rolnictwa>

- Narodowa Strategia Gospodarowania wodami do 2030 r
- Unijna Ramowa Dyrektywa Wodna i Dyrektywa Powodziowa
- Strategia na rzecz Bioróżnorodności UE do 2030 r
- Gmina – Program ochrony środowiska, Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy

Dziękuję za uwagę

Kontakt : Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja” www.zielonaakcja.pl,
www.malaretencja.pl www.pszczoly.zielonaakcja.pl

Stanisław Kondratiuk

Irena Krukowska-Szopa tel. 600 276 829
krukowska@zielonaakcja.pl

